

TEHNIKA ÜLIKOOI

7(1383)
9. juuni
1993

TALLINNA TEHNIKAÜLIKOOI AJALEHT

Urmas Mänd

POLIITILINE HETKESEIS

*Kui müüakse Eestimaad,
kas see ennast siis tasub
Kui oled end müünud maha?*

*Kas see on su enda soov,
kui sind müüakse igati
seaduslikult tükkihaaval maha?*

*Kuid on siis selles probleeme -
lõigume ühtsusele ju vastu
ja seda soovides teeme
ise kõike vabal soovil -
riigimehed,
ärimehed,
kultuurimehed,
ajalehed -
poliitikud -
neil suund vaid ühineda
kõiges -
tung Euroopasse ja jälle itta
Mis tähtsust järjestusel
kui lõpuks ühine on turg
Euroopas nii Eestil
kui ka Venemaal,
kas jälle saame kokku!
Mis tähtsust on siis
hetke eraldatusel?*

20. mai 1993

TEHNIKAÜLIKOOI VILISTLASED ÜHINESID

Tehnikaalase eestikeelse kõrghariduse sünnipäevaks on 17. sept. 1918, mil Tallinnas avati Eesti Tehnika Seltsi korraldusel Tehnika Erikursused. 15. sept. 1936 alustas tööd Tallinna Tehnikainstituut, mis 1938 a. nimetati Tallinna Tehnikaülikooliks.

Lähenevat 75. aastapäeva võib oma pidupäevaks pidada rohkem kui 30 tuhat inimest, kes on nende aastate jooksul saanud TTÜst (TPIst) inseneri või ökonomisti diplomi. Tahe hoida ja edendada praeguses muutuvus ühiskonnas tehnilist ning majanduslikku haridust ja haritust viiski mitmed vilistlased ühinemismõttele, mille 81 kõige ettevõtlikumat ka ellu viisid.

Äsjamoodustatud TTÜ vilistlaskogu ühendab paljusid tänases Eestis tuntud ja edukaid teadlasi, ühiskonnategelasi, insenere ja ärijuhte, kes tunnevad muret oma *alma materi* käekäigu pärast. Vilistlased lähtuvad edasises tegevuses soovist osaleda üheskoos Eesti tehnika- ja majandushariduse ning -teaduse arengusuunda-

de kujundamisel. Vilistlaskogu tööd juhib 11-liikmeline eestseisus, mille esimehiks on TA Füüsika Instituudi direktor Arvi Freiberg ning liikmeteks Aare Kitsing, Alvar Ild, Andres Aruvald, Indrek Toome, Väino Viilup, Priit Vilba, Peeter Vähi, Aleksander Moltsar, Tõnis Kull ning TTÜ rektor Olav Aarna.

Tehnikaülikooli vilistlaskogu ootab meelsasti oma liikmeks kõiki, kes saavad ja tahavad osaleda ühises tegevuses (info TTÜ teabetalitusest).

Ees ootab ju ülikooli 75. aastapäeva tähistamine 16. ja 17. septembril.

TTÜ prorektor Jüri Tanner peab vilistlaskogu moodustamist eriti oluliseks ülikooli edasisele arengule, sest tänapäeva kiiresti muutuv maailmas on vilistlased see püsiväärtus, mis ülikooli mainet ja seal antava hariduse kvaliteeti läbi aegade kannab.

J. Tanner: "Kõige parem tunnustus TTÜ-le on tema poolt ellu saadetud edukad vilistlased."

Ulli Sats

TTÜ vilistlased Tiit Made ja Vello Saatpalu vilistlaskogu asutamiskonverentsil. Pildistanud Meida Jalast

REKTORIVEERG

Mõne päeva eest sai trükivalmis aastail 1918–1993 Tallinna Tehnikaülikooli lõpetanute täielik nimistu. Kuna me nende ridade kirjutamise hetkel veel ei tea 1993. aasta lõpetajate täpset arvu, siis võib vaid öelda, et õige pea on TTÜ enam kui 35000 viilistlast, kes kõik kokku moodustavad ülikooli viilistlaskonna. 20. mai pärastlõunal kogunes umbes 80 neist meie aulasse, et asutada TTÜ viilistlaskogu kui viilistlaskonna aktiivsema osa ühendus ja valida selle eestseisus.

Tallinna Tehnikaülikooli ajalugu on eelkõige tema viilistlased, need, kellele TTÜ on erinevate nimede all olnud *alma materiks*. Kahjuks on meie viilistlaste enamuse side oma *alma materiga* olnud suhteliselt nõrk ja mõju ülikooli arengule tagasihoidlik. Kuigi ma ei arva, et me igas suhtes peaksime püüdma sarnaneda USA ülikooliga, on nende ülikoolide järgimist väärivaks ühisjooneks viilistlaskonna lugemine ülikooli liikmeskonda kuuluvaks ja seeläbi ka viilistlaskonna määrav osa ülikooli näo kujundamisel.

Milles võiks siis seisneda viilistlaskogu roll TTÜ arengu kujundamisel? Sellele küsimusele vastamiseks tuleb pöörduda kolm aastat tagasi vastu võetud TTÜ põhikirja poole, kus Eesti ühiskonna ja ülikooli liidesena määratletakse nõunike kogu, ja meenutada ka seda, et ligi kaks aastat eksisteerib iseseisva juriidilise isikuna TTÜ Arengufond. Lähiminevik on näidanud, et Eesti ühiskonnas valitseva määramatuse tingimustes ei osutu meie põhikirjas kirjeldatud nõunike kogu töövõimeliseks, küll aga sisendab optimismi viilistlaskogu asutamistoimkonna entusiasm ja teovõime. Seepärast ongi viilistlaskogu põhikirjas säte, mille kohaselt viilistlaskogu eestseisus on ühtlasi TTÜ Arengufondi hoolekoguks. Jääb üle loota, et selline kolmnurk osutub tõepoolest töövõimeliseks ja stabiilseks.

 Olav Aarna

TTÜ NÕUKOGU

18.05.93.

- Kuulati ära prorektor Jüri Tanneeri aruanne.
- Kuulati ära prorektor Rein Küttneri aruanne.
- Otsustati alates 30. aug. 1993 "Tehnoloogiseadmete" õppetool nimetada "Masinate projekteerimise" õppetooliks.
- Otsustati moodustada 30. aug. 1993 ehitiste projekteerimise instituudis "Puit- ja plastkonstruktsioonide õppetool.
- Otsustati, et TTÜ doktoritele antakse diplomid kätte TTÜ aastapäeva tähistamise pidulikult aktusel. Diplomiga koos antakse ka TTÜ doktorimedal, mille esiküljel on TTÜ logo ja tagaküljele graveeritakse doktorikraadi nimetus, isiku nimi ja väljaandmise kuupäev.
- Otsustati tingituna akadeemilise struktuuri muutmiseks muuta TTÜ nõukogu 04.06.1991 otsuse nr 50 "Õppetöö eeskiri" IV ptk alajaotust 4.4 "Õppejõudude ametikohtade täitmine" vastavalt alljärgnevale. Sõnastada p 4.4 "Õppejõudude ametikohtade täitmine" järgmiselt:

4.4.1 Konkurs korraliste õppejõudude kohtade täitmiseks kuulatakse teaduskonna ettepanekul vabariiklikus ajalehes.

4.4.2 Õppetooli juhataja (professor või aseprofessor) valitakse TTÜ nõukogus. Dotsent, lektor, assistent ja õpetaja valitakse teaduskonnarõukogus. Lektorraadi juhataja valitakse vastava lektorraadi õppejõudude hulgast keskuse põhimääruse kohaselt.

4.4.3 Valituks osutunud õppejõuga sõlmitakse tähtajaline tööleping kuni viieks aastaks.

4.4.4 Õppejõu kohale kandideerija materjaliga tutvub vastav ekspertkomisjon, andes omapoolse hinnangu ning soovitus nõukogule.

4.4.5 Korralise õppejõuna saab töötada kuni 65-aastaseks saamiseni. Õppetooli (lektorraadi) juhataja ettepanekul ja dekaani nõusolekul võib jätkata tööd erakorralise õppejõuna kuni kaheaastase töölepingu alusel. Lepingut võib sõlmida jätkuvalt.

4.4.6 Õppejõu ebaprofessionaalsuse ilmnemisel on õppetooli (lektorraadi) juhatajal, instituudi direktoril (keskuse juhatajal), dekaanil ja üliõpilasedustuse esistujal õigus tõstatada küsimus õppejõu mittevastavusest õppejõu kohale. Küsimuse valmistab nõukogus arutamiseks ette ekspertkomisjon.

Otsus tehakse salajasel hääletamisel.

- Kinnitati teaduskonna ekspertkomisjoni tüüppõhimäärus.

TTÜ käsipallimeeskond võistlusreisil

Seekord sõideti 23. aprillist 7. mail Prantsusmaale ja Hispaaniasse. Prantsusmaal osalesid tehnikauülikooli käsipallurid üleeuroopalisel tehnikauülikoolide turniiril "T5B" ehk "viie palli turniiril", kus võisteldakse viies sportmängus. TTÜ meeskond võitis osa käsipalliturniirist, kus 8 meeskonna hulgas saavutati esikoht, võites Pariisi tehnikauülikooli 31:21.

Treener Kaivo Thomsoni sõnul pole võistkond veel kunagi varem nii ühtlaselt hästi mänginud. Küllap oli siin suur osa ka teadmisel, et samas koosseisus enam kunagi koos ei mängita, kuna enamus poistest lõpetab sellel kevadel tehnikauülikooli.

Ühtlasi tähendab see ka, et sügisest tehnikauülikoolil enam käsipallimeeskonda ei ole, sest raske majandusliku olukorra tõttu pole kõrgkoolil võimalik katta võistkonna ülalpidamiseks vajalikke kulusid. Ka seekordne reis sai teoks vaid tänu sponsorite abile.

Hispaanias pidas TTÜ meeskond sõpruskohtumise Kataloonia väikelinna Sant Esteve Sesrovires'i linna käsipalliklubi võistkonnaga. Selles meist 4000 km kaugusel asuvas linnas oldi esimesed külalised Eestist, kellele jättis aga väga sügava mulje Kataloonia imekaunis loodus ning inimeste sügav sisemine rahu.

Kindlust ja rahu oma elutee uuel käänakul soovimegi tublidele sportlastele, kes on Tallinna Tehnikauülikooli nime viinud paljudesse riikidesse, edu ja õnne teile ning palju tänu: Vaido Leosk, Taivo Remmelgas, Kaupo Kolsar, Algis Suik, Margus Pukk, Andres Nee-me.

Meeskonna treeneri
Kaivo Thomsoniga
ajas juttu

Ulli Sats

SUVESEMESTER KESTAB JAANIPÄEVANI

Ameeriklased õpetavad inglise keelt

Juunikuu esimesest päevast jaanipäevani kestab Tehnikaülikoolis suvesemester, kus koolipingis istuvad üliõpilaste, magistrantide ja doktorantide kõrval ka õppejõud.

Suvesemestril pakutakse võimalust saada algteadmisi ning end täiendada inglise, saksa ja eesti keeles, õppida arvutigraafikat ning psühholoogiat.

Kõige rohkem soovijaid – 58, pani end kirja inglise keele intensiivkursustele, mida viivad läbi õppejõud Ameerika Ühendriikide erinevatest kõrgkoolidest.

CCID (Community Colleges on International Development) on assotsiatsioon, mis rahvusvahelise vahetusprogrammi raames annab soovijatele võimaluse abistada Ida-Euroopa riike inglise keele ja äranduse õpetamisel. CCID alustas tegevust 1985. aastal. Alguses saadi ka rahalist toetust föderaalvalitsuse haridusministeeriumilt, praegu toeta-

vad kõrgkoolid võimaluse piires, mitmed aga sõidavad teadmisi jagama ka oma raha eest. Sellel suvel tuli assotsiatsiooni vahendusel viide Ida-Euroopa riiki 30 Ameerika kõrgkoolide õpetajat, lisaks Eestile veel ka Tšehhi, Slovakkia, Leedu, Läti kõrgkoolides. Tallinna Tehnikaülikoolis alustavad viiel päeval nädalas kell üheksa oma tööpäeva: Jane Malloy (Delaware Kolledž), kes on TTÜ-s õpetamas juba teist aastat ja koos temaga ka Susan H. Warren (Delaware Kolledž, Media, Pennsylvania) Patricia Pegels (Eric Kolledž, Buffalo, NY) Susan W. Hatfield (Brevard'i Keskkool) Charles S. Hatfield (Brevard'i Kolledž, Melbourne, Florida). Ameerika õppejõudude arvates on Eestis viibimine neile huvitav kogemus, samuti nagu ka võimalus õpetada inglise keelt inimestele, kellele see pole emakeel.

Jääb vaid loota, et meie õppurid leiavad endas võimalikult suurt kasu sellest suurepärasest võimalusest.

Ulli Sats

Esireas Patricia Pegels, Mare-Anne Laane, Susan Hatfield ja Susan Warren, teises reas Jane Malloy ja Charles Hatfield.

Pildistanud Meida Jalast

BALTI ÜLIKOOLOO UUENDAB TEMAATIKAT

1991/92. õppeaastal edukalt tegutsenud, Läänemere äärsed riike ühendava, Balti Ülikooli aktivistid kogunesid 24.–25. mail Tallinna Tehnikaülikoolis. Kohal olid ürituse kandjad Uppsala ja Turu (Åbo) Ülikoolist, esindajad Norrast, Poolast, Soomest, Rootsist Lätist ja meiegi. *Baltic Sea Environment Follow-up Seminar* Tallinnas oli Uppsala Ülikooli poolt kokku kutsutud omaaegsete satelliit-TV saadete järelaruteluks, saavutuste ja puuduste esiletoomiseks ning uue TV-õppeseria käivitamiseks 1993./94. õppeaastal. Analüüsi läbi arvustav ankeet-vastuste materjal ja toodi esile puudujääk (kohatine halb keelepruuk, vähene TV-spetsiifika arvestamine, mõne saate veniv stiil jne.) Siiski loeti, eriti osalenud üliõpilaste poolt, et taoline Läänemere ülikool (79 ülikooli) ühendanud huvitava sisuga TV-õppus oli palju väärt. Ta teadvustas keskkonnakaitse ülisuure tähtsuse, tekitas osalejais teatud ühissettevtmise tunde (vastuvõtu samaaegsus!), näitas naabermaade teadlasi ja üliõpilasi.

Pikema ettekandega esines prof. Guy Sohler Prantsusmaalt kaugõppe ja TV-õppe spetsiifika. Samale oli pühendatud ka Euroopa Kaugõppe Ühenduse (EDEN) presidendi norralase prof. Erling Ljosa sõnavõtt. Rõhutati ettekanete tehnilise külje lihtsuse vajadust, TV-eripära kasutamist, heli tähtsust ja saadete põhjaliku ettevalmistuse vajadust. Küllap oleks siit palju õppida meiegi TV loengupidajail, prantslane lausa sädeles ja oskas mõjutada emotsionaalselt. Mitte kunagi ei või üle ühe minuti näidata igavat professori nägu – kõik vaatavad siis pigem aknast välja ja mõtlevad oma kallimale – see tuleb ületada lektori elavuse, tegevuse ja illustatsioonidega.

Balti Ülikool jätkab eeloleval õppeaastal juba uuel teemal "Peoples of the Baltic". Saatesari käsitleb Läänemere rahvaste etnograafiat ja antropoloogiat, demograafiat ja demokraatiat, inimõigusi ja ja nende rikkumisi, kultuuride segunemist ja jäädvustamist. Ka Tallinna Tehnikaülikool osaleb nii saadete vastuvõtu korradajana kui ka kaastöölisena. Arvestades uue saatesarja laia probleemide ringi peaks ta olema huvitav kõigile. Registreerimist osavõtuks alustame sügisel, seekord majandusteaduskonna korraldamisel. Kõikidele senistele osalejatele aga tänu ja tervitust prof. Lars Ryden'ilt.

Valdek Mikkal

Balti Ülikooli direktoriumi liige

SILLAMÄED TEADVUSTAMAS

Sillamäest ja Sillamäe probleemidest räägitakse viimasel ajal palju. Sillamäe, eelkõige SILMET (Sillamäe Keemiametallurgia Tootmiskoondis) on olnud ka TTÜ materjalitehnika instituudi rahva meelel juba mõnda aega.

19. mail sai teoks see meie kaua kavandatud tutvumiskäik SILMET-i.

Kõigepealt mõnda SILMET-ist. Tegemist on maagikontsentraate töötleva metallurgiaettevõttega, mille toodanguks haruldaste metallide oksiidid – tooraine paljudele tööstusharudele; haruldased metallid kasutamiseks aatomitehnikas, luminofooride ja ülijuhtide tootmisel, kunstlike kristallide kasvatamisel, molekulaarsõelade valmistamisel, farmaatsiatööstuses, mineraalväetiste lisandina.

Ühe olulise toodangu liigi moodustavad polümeersed filtermaterjalid, mis sobivad kasutamiseks aerosoolide püüdmisel tööstuslikes ventilatsioonisüsteemides, analüütiliste filtritena, individuaalkaitsevahendeis (respiratoris).

Meile, eelkõige mehaanikuile ja keemikuile, pakkus enam huvi niobiumi (valandina, pulbritena) tootmine, mõeldud kasutamiseks vastutusrikaste sõlmede (düüside) valmistamisel raketi- ja lennukiehituses ning teraste lisandina. Metalliline, eelkõige ülipuhas niobium (kuni 99,87% Nb) saadakse niobiumoksiidi alumotermitilisel taandamisel järgneva elektronkiirsulatusena rafineerimise teel. Niobiumpulber saadakse aga niobiumvalandite hüdreerimisel lagundamise, rullveskites jahvatuse ja järgneva dehüdreerimisega. Mitmesuguse osiselise koostisega niobiumpulber leiab kasutamist pulbermetallurgias, sulamite legerimisel, pooljuhtkondensaatorite tootmisel jm.

Olulise osa SILMET-i toodangust moodustavad nikli baasil haruldaste metallide ligatuurid, mõeldud kasutamiseks eelkõige valutööstuses väärismetallide lisandina teraste ja malmide omaduste parendamisel (tugevusomaduste tõus 30-40 %, sitkuse ja kulumiskindluse tõus 3-4 korda).

Mis üllatas ja mis kurvastas Sillamäel?

Üllatas eelkõige Eesti jaoks unikaalsete metallurgia valdkondade (hüdro-metallurgia, elektronkiirsulatus-metallurgia) olemasolu, tootmise ulatus, hea tumeda Müncheni õlle tootmine SILMET-is ja ka ilus Sillamäe mererand.

Kurvastas tänaseks kohati juba aegunud tehnoloogia ja seadmestik SILMET-is, aga ka ettevõtte metallurgia poole täielik sõltuvus idast (tooraine Koolast) ja Eesti adressaadi puudumine, ja muidugi ka vene keel.

Kui küsida, milles näeme Tehnikaülikooli osa SILMET-i ees seisvate probleemide lahendamisel, siis arvame, et TTÜ võiks aidata kaasa SILMET-ile sobiva, ka Eestile adresseeritud, toodangu leidmisel. Vabariigi materjalitööstuse arengukava ja selle realiseerimise sihtprogrammide väljatöötamisel tuleks pidada silmas ka SILMET-i kui arvestatava partneri võimalusi, aga ka spetsialistide ettevalmistamist Eestile orienteeritud tootmise tarvis.

Esimeseks sammuks sel teel on koostöölepingu sõlmimine TTÜ ja SILMET-i vahel kavandamiseks koostööd spetsialistide ettevalmistamisel, täiend- ja ümberõppel ning ühisuuringuid võimalike koostöömomentide väljaselgitamiseks materjalide ja tehnoloogia valdkondades, aga ka informatsiooni levitamisel.

Priit Kulu

materjaliõpetuse professor

Konkurss

Tallinna Tehnikaülikool kuulutab konkursi alljärgnevate ametikohtade täitmiseks:

- kulude raamatupidamise professor
- rahanduse professor
- regionaalökonomika professor
- filosoofia professor
- psühholoogia professor
- tehnikaloo professor
- ühiskonnakorralduse professor
- puit- ja plastkonstruktsioonide professor
- katlasiseste protsesside dotsent
- keelte keskuse juhataja
- insenerigraafika keskuse juhataja
- majandusteooria professor
- juhtimisökonomika professor
- organisatsiooni ja juhtimise professor

Konkursist osavõtuks esitada rektori nimele avaldus, lisades akadeemilise eluloo. Avaldused esitada hiljemalt 11. juuniks aadressil: Tallinn, Ehitajate tee 5, I-208

LÕPUAKTUSED 1993

- K. 16.06. 11.00 Majandusteaduskond
14.00 Keemiateaduskond
- N. 17.06. 11.00 Ehitusteaduskond
14.00 Mehaanikateaduskond
- R. 18.06. 11.00 Automaatikateaduskond
14.00 Energeetikateaduskond
- L. 19.06 11.00 Õhtuõpikond
14.00 Kaugõpikond

Magistridiplomid antakse samuti kätte vastava teaduskonna lõpuaktusel.

SAKSAMAALE EUROOPA NOORTE NÄDALALE!

Sel aastal korraldab Saksa Üliõpilaste Spordiliit IV Euroopa noorte nädala. See toimub 5. – 15. septembrini 1993. a. Mecklenburg-Vorpommeris, Berliini ja Balti mere vahelisel alal, mis on tuntud oma kauni looduse ja ilusate järvede poolest.

Laagris elatakse telkides, tegeldakse ujumise, purjelaua-, kanuu- ja rattasõiduga. Lisaks sportlikku laadi ajaviitele arutletakse teemadel: "Euroopa integratsioon ja piirkondlik identiteet", "Tudengite organisatsioonid ja elu erinevates riikides", "Keskond ja sport" jne.

Osavõtumaks on 110 Saksa marka (toit ja elamine). Kel on huvi, saab registreerimislehe ja täpsema info EASL-ist (Tartu, EE3400, Jakobi 5).

Tarvi Uusen
EASL-i peasekretär

TTÜ ajaleht. Ilmub 30. aprillist 1999 • Toimetaja Ulli Sats •
Toimetuse aadress: TTÜ, Tallinn EE0026, Ehitajate tee 5, VI-211,
tel. 537-261 • Arvutimakett TTÜ KO • TTÜ trükikoda • T. 136 • Hind 50